

Remissvar

Klimat- och näringslivsdepartementet

E-post:

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kopia:

ivana.vujic@regeringskansliet.se

Vårt ärendenummer: 2026/104

Ert ärendenummer: 2026/01343

2026-10-05

## **Ang. promemorian "Remiss av SOU 2026:32 Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner"**

**Tillväxtanalys ska analysera, utvärdera och redovisa effekter av statens insatser för hållbar nationell och regional tillväxt och näringslivsutveckling. Myndigheten ska ta fram beslutsunderlag och rekommendationer för utveckling, omprövning och effektivisering av statliga åtgärder samt, om det är relevant, peka på viktigare målkonflikter. Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.**

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har mottagit rubricerad remiss av Klimat- och näringslivsdepartementet för yttrande.

### **Sammanfattning**

Utredningens förslag innebär i praktiken ett skifte från att kommunerna ensamma bär riskerna för stora etableringar till att staten i högre grad delar ansvaret. Förslagen fokuserar framför allt på tre områden: minskad ekonomisk risk för kommunerna, förbättrade möjligheter till bostadsförsörjning och kompetensförsörjning. Utredningens huvudbudskap är att fler kommuner ska våga säga ja till investeringar som är viktiga för Sveriges tillväxt, industrins omställning och den långsiktiga konkurrenskraften.

---

**Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser**

**Postadress**  
Studentplan 3  
831 40 Östersund

**Kontakt**  
010-447 44 00  
info@tillvaxtanalys.se

www.tillvaxtanalys.se  
Org. nr 202100-6164

Tillväxtanalys remissvar inriktar sig på de delar där vi själva har genomfört studier. Tillväxtanalys delar i huvudsak utredningens problembild. Särskilt stora eller strategiskt viktiga företagsetableringar och företagsexpansioner kan ge betydande samhälls-ekonomiska nyttor, samtidigt som kostnader och risker för att möjliggöra investeringarna i stor utsträckning uppstår lokalt och tidigt. Kommunernas intäkter är däremot både osäkra och ligger längre fram i tiden. För vissa särskilt stora eller strategiskt viktiga företagsetableringar/-expansioner bedömer Tillväxtanalys det därför vara motiverat med ett statligt ansvar som går utöver det generella investeringsfrämjandet.

Utredningens förslag överensstämmer i många avseenden med slutsatserna i flera av Tillväxtanalys rapporter, till exempel *Att landa en gigainvestering* (Rapport 2025:01) och *Storskaliga företagsexpansioner – så påverkas lokalsamhället* (Rapport 2026:13). Studierna visar att stora etableringar och expansioner innebär betydande utmaningar för lokalsamhällets mottagningskapacitet. De frågor som måste hanteras är dock bara delvis inom företagets och kommunens handlingsutrymme utan även beroende av externa aktörer inom flera politikområden.

Tillväxtanalys ställningstagande för utredningens huvudförslag:

- *Huvudsaklig synpunkt.* För att öka den nationella konkurrenskraften ser vi behov av en institutionell beredskap. Ett sammanhållet nationellt mottagningssystem som snabbt kan träda in för den delmängd investeringar som efter nationell helhetsbedömning bedöms vara särskilt stora eller strategiskt viktiga.
- *Koordination och rådgivning.* Tillväxtanalys tillstyrker att en permanent statlig funktion inrättas, men bedömer att funktionen bör ha ett bredare och mer koordinerande uppdrag än vad som följer av en renodlad rådgivningsfunktion. Funktionen kan ses som en del i det nationella mottagningssystemet som berörts ovan.
- *Regionalt Yrkesvux.* Tillväxtanalys tillstyrker att Yrkesvuxutredningens förslag (SOU 2024:16, kap. 7) om anpassade rutiner vid särskilt stora och snabbt uppkomna utbildningsbehov genomförs så att regionalt yrkesvux kan agera utan dröjsmål. Ett funktionellt regionalt perspektiv bör beaktas, eftersom arbetsmarknader och utbildningsbehov inte nödvändigtvis sammanfaller med kommungränser. Rapport 2026:13 pekar också på behovet av att analysera ekonomiska incitament för universitet och högskolor att utveckla utbildningserbjudanden till expansionskommuner utan eget lärosäte.
- *Bohagstransport och flyttbidrag.* Tillväxtanalys noterar en otillfredsställande bild för AB Sverige där vi samtidigt har områden med hög arbetslöshet och områden med mycket stor efterfrågan – i det närmaste arbetskraftsbrist. Utredningen föreslår en möjlighet att få ersättning för bohagstransport i samband med flytt av arbetsmarknadsskäl. Vi anser att den frågan bör inkluderas i Arbetsförmedlingens regeringsuppdrag att utreda ett eventuellt införande av flyttbidrag. Vi välkomnar en bedömning av kostnader och effekter.
- *Bostadsförsörjning.* Tillväxtanalys delar bedömningen att bostadsförsörjningen är en mycket viktig fråga. Vi har inte närmare studerat tänkbara detaljlösningar, men föreslår att regeringen tydliggör att Norrlandsfondens uppdrag inom marknadskompletterande bostadsfinansiering ska inkludera etablerings- och expansionskommuner i hela Sverige, oavsett bransch och geografi.

## Diskussion och övriga synpunkter

### Behov av ett sammanhållet nationellt mottagningssystem för klassificerade investeringar

Staten behöver utveckla en struktur som inte enbart ger rådgivning utan även kan koordinera relevanta statliga aktörer och insatser. Det talar för att staten redan i ett tidigt skede behöver kunna bedöma om investeringen är av sådan betydelse att ett sammanhållet nationellt mottagningssystem bör aktiveras. Kriterierna bör omfatta en sammantagen nationell bedömning av strategisk betydelse (för- och nackdelar), kunskapsinnehåll, absolut storlek samt relativ påverkan på kommunen och den funktionella arbetsmarknaden. Det behövs en institutionell beredskap för detta, ett snabbfotat system att sjösätta när behovet uppstår. Samlat nationellt system som koordinerar och stödjer deras arbete. Bedömningen är viktig, men krävande, uppgift som innebär strategiska avvägningar och prioriteringar. Såväl tillväxtpotential som eventuella negativa konsekvenser bör beaktas. En möjlighet är att det sker i form av ett nationellt råd för att säkerställa tillräcklig bred och djup kunskapsbas. Här behövs både gedigen näringslivskunskap och interdepartemental medverkan från Regeringskansliet då flera politikområden berörs. Business Sweden och Tillväxtverket kan vara exempel bland flera på lämpliga deltagare.

Konkreta exempel på insatser kan vara samordning mellan statliga sektorsmyndigheter, kompetenstillskott, juridisk stöttning, riktade statliga satsningar vid särskilda stora och tillfälliga utbildningsbehov (universitet och högskolor samt kommunal vuxenutbildning), tidigareläggning av investeringar i väg, järnväg eller elförsörjning eller prioriteringsmöjligheter vid tillstånds- och lantmäteriprocesser. Beroende på investeringens storlek och karaktär samt den mottagande kommunens förutsättningar kan det i vissa fall även finnas behov av ett ekonomiskt stöd för extraordinära omställningskostnader.

Tillväxtanalys vill därutöver lyfta fram:

- *Arbetskraftsmobilitet och kommunal skattekraft.* Sambandet mellan nya arbetstillfällen, inflyttning, inpendling, distansarbete och kommunala intäkter behöver analyseras vidare, inklusive utjämnningssystemets betydelse.
- *Strategisk planberedskap.* Kommunernas beredskap för snabbt uppkomna behov av bostäder och verksamhetsmark bör stärkas genom bättre och mer regelbunden genomlysning av befintliga detaljplaners aktualitet.
- *Utvärderingsbarhet.* Nya styrmedel bör från början utformas så att additionalitet, effekter och kostnadseffektivitet kan följas upp och utvärderas.

## Mer detaljerade synpunkter

### Avsnitt 5.1 – Övergripande bedömningar

Tillväxtanalys delar utredningens övergripande problembild. Kommunerna har generellt starka incitament att attrahera företagsetableringar och företagsexpansioner. Den centrala frågan är därför inte i första hand kommunernas vilja att säga ja, utan deras förutsättningar att hantera de åtaganden och risker som särskilt omfattande investeringar kan föra med sig.

En viktig del av problemet är den tidsmässiga asymmetrin mellan kostnader och intäkter. Kommunala insatser inom exempelvis fysisk planering, bostäder, infrastruktur, utbildning och service kan behöva genomföras tidigt. De förväntade skatteintäkterna ligger däremot längre fram i tiden och är osäkra. Det är inte heller givet att nya arbetstillfällen medför motsvarande inflyttning och ökad lokal skattekraft.

Tillväxtanalys tidigare studier om stora kunskapsintensiva investeringar, regional omställning och kommunalt näringslivsarbete ger stöd för denna problembild. Erfarenheterna visar också att kommunernas förutsättningar varierar kraftigt med storlek, ekonomi, arbetsmarknad, institutionell kapacitet och tillgång till bostäder, mark, infrastruktur och kompetens. Statliga insatser behöver därför vara tillräckligt flexibla för att kunna anpassas till olika lokala och regionala förutsättningar.

### **Avsnitt 5.2 – Frågor kring investeringsfrämjande**

Utredningen bedömer att investeringsfrämjandet och mottagningsfasen hänger samman. Tillväxtanalys delar denna bedömning. Myndigheten vill särskilt framhålla att en kommun som tidigt medverkar i arbetet med att attrahera en investering redan i denna fas behöver kunna bedöma vilka krav investeringen kan ställa på bostäder, mark, infrastruktur, kompetens och offentlig service.

För särskilt stora eller strategiskt viktiga investeringar finns samtidigt ett tydligt nationellt perspektiv. Kommunens förmåga att hantera mottagningsfasen kan påverka Sveriges möjligheter att realisera en investering som konkurrerar med alternativa lokaliseringar i andra länder. Det talar för att staten redan i ett tidigt skede behöver kunna bedöma om investeringen är av sådan betydelse att ett sammanhållet nationellt mottagningssystem bör aktiveras.

Samtidigt bör rollerna hållas isär. Investeringsfrämjandet syftar till att attrahera och realisera investeringar, medan ett statligt mottagningssystem även behöver kunna göra bredare bedömningar av investeringens konsekvenser och de offentliga åtaganden som kan aktualiseras. Denna skillnad är viktig vid utformningen av ansvarsfördelningen mellan Business Sweden, Tillväxtverket och övriga berörda statliga aktörer.

#### **5.3.1 – Statlig rådgivningsfunktion**

Tillväxtanalys tillstyrker förslaget att inrätta en permanent statlig funktion, men bedömer att funktionens uppdrag behöver utvecklas.

Förslaget ligger nära Tillväxtanalys tidigare rekommendation om ett sammanhållet nationellt mottagningssystem för särskilt stora eller strategiskt viktiga investeringar. Erfarenheterna från den nyligen publicerade Rapport 2026:13 stärker denna bedömning. Studien pekar på att sådana expansionsprocesser samtidigt kan aktualisera frågor om bland annat bostäder, utbildning, fysisk planering, infrastruktur och kompetensförsörjning samtidigt. Lokalsamhällets mottagningskapacitet blir därmed beroende av hur flera system och aktörer fungerar tillsammans.

Tillväxtanalys ser ett tydligt värde i utredningens förslag om en permanent kunskaps- och erfarenhetsbank och möjlighet till kvalificerat analysstöd. En sådan evidensbaserad funktion kan minska behovet av att varje kommun bygger upp kunskap från grunden och bidra till lärande mellan olika etablerings- och expansionsprocesser.

Den permanenta statliga funktionen bör även bidra till systematiskt institutionellt lärande. Erfarenheter av vilka flaskhalsar som uppstår, vilka åtgärder som genomförs och vilka lösningar som fungerar eller inte bör löpande dokumenteras och kunna användas både i framtida etableringsprocesser och som underlag för fortsatt policyutveckling. Ett sammanhållet nationellt mottagningssystem för särskilt stora eller strategiskt viktiga investeringar bör därmed inte enbart hantera enskilda etableringar och expansioner, utan också bidra till långsiktigt institutionellt lärande.

Tillväxtanalys bedömer dock att en rådgivningsfunktion inte fullt ut motsvarar behovet av ett sammanhållet nationellt mottagningssystem. Ett sådant system behöver också en koordinerande sektorsövergripande funktion samt en på förhand definierad ansvarskedja: vem som klassificerar en investering, vem som samordnar statens agerande, vilka aktörer som ska kunna aktiveras och hur frågor som inte kan lösas inom ordinarie samverkan ska kunna eskaleras. En central del i ett sådant system är att redan innan ha klargjort ansvarsfördelningen, samarbetsformerna och vilka verktyg som kan tas i bruk. Det innebär också att identifiera eventuella regelmässiga eller andra institutionella hinder som kan behöva hanteras för att systemet snabbt ska kunna bli operativt när en investering klassificeras som strategiskt viktig. Det handlar därmed minst lika mycket om att bygga institutionell beredskap som att enbart rådgiva och organisera stöd när en enskild process redan har uppstått. I Rapport 2026:13 beskrivs bland annat behov av gemensam lägesbild och behovsanalys, koordinator, sektorsövergripande myndighetsdialog, tydliga eskaleringsvägar och riktade insatser.

Tillväxtanalys rekommenderar därför att den permanenta funktionen ges ett tydligt koordinerande uppdrag, utöver uppgifterna att ge rådgivning och förmedla evidensbaserad kunskap.

### **Huvudmannskapet behöver tydliggöras**

Utredningen bedömer att Business Sweden är den lämpligaste huvudmannen för den föreslagna rådgivningsfunktionen. Tillväxtanalys ser tydliga fördelar med Business Swedens erfarenhet av investeringsfrämjande och arbete med större investeringar. Samtidigt ser vi, som tidigare nämnts, behov av en bredare funktion som behöver hantera mottagningsrelevanta frågor utanför själva investeringsfrämjandet. Tillväxtanalys tidigare studier pekar på roller för både Business Sweden och Tillväxtverket. Business Sweden har en central roll i investeringsfrämjandet och i diskussionen om klassificering av strategiska investeringar, medan Tillväxtverket har lyfts fram som möjlig långsiktig kunskapsbärande och processtödande aktör. Här behövs även gedigen kunskap om näringsliv och statsförvaltning.

Tillväxtanalys har dock inte underlag för att bedöma vilken aktör som ytterst bör vara huvudman för den föreslagna funktionen. Inför ett genomförande behöver regeringen tydliggöra ansvarsfördelningen mellan Business Sweden och Tillväxtverket. Det behöver också framgå hur andra statliga myndigheter ska kunna mobiliseras och hur sektorsövergripande frågor ska hanteras. Slutligen behöver formerna för att långsiktigt ta till vara kunskap, erfarenheter och data från genomförda processer tydliggöras.

### **Klassificeringen av strategiskt viktiga investeringar**

Tillväxtanalys instämmer i att den mest kvalificerade statliga insatsen behöver avgränsas till en särskild grupp investeringar. Det handlar således inte om att skapa ett särskilt nationellt system för företagsetableringar och expansioner generellt. Motivet gäller investeringar av extraordinär karaktär, där storlek, kunskaps- och teknikinhåll eller nationell strategisk betydelse – i kombination med påverkan på den berörda kommunen och arbetsmarknadsregionen – motiverar ett mer samlat statligt agerande. Sådana investeringar kan ha betydande potential att bidra till svensk ekonomi och konkurrenskraft, samtidigt som genomförandet kan ställa exceptionella krav på det lokala mottagningssystemet.

Utredningen pekar på Business Swedens High Potential Investments som möjlig förebild, med riktmärken på minst en miljard kronor i investeringsvolym och 500 arbetstillfällen, även om lägre nivåer kan accepteras.

Tillväxtanalys bedömer att absoluta tröskelvärden kan utgöra en del av bedömningen men inte bör vara avgörande. Rapport 2026:13 utgår, i linje med tidigare Tillväxtanalysstudier, från att investeringar kan vara extraordinära genom storlek, kunskapsinhåll eller strategisk betydelse.

En investerings storlek bör därutöver bedömas relativt, i förhållande till den aktuella arbetsmarknaden och kommunstorleken. Tillväxtanalys rekommenderar därför en klassificeringsmodell som väger samman investeringens nationella strategiska och ekonomiska betydelse, kunskaps- och teknikinhåll, storlek i absoluta tal samt dess relativa betydelse och konsekvenser för kommunen och den funktionella arbetsmarknaden.

Tillväxtanalys ser också en fördel i att staten utvecklar en gemensam övergripande klassificering för strategiskt viktiga investeringar. De olika styrmedlen kan därefter kompletteras med sakområdesspecifika villkor. Det minskar risken för att parallella klassificeringssystem utvecklas hos exempelvis Business Sweden, Tillväxtverket, Boverket och Trafikverket.

#### **Avsnitt 5.4 – Frågor kring allmän ekonomisk riskavlastning**

Tillväxtanalys tidigare studier ger stöd för behovet av riktade statliga insatser när extraordinära omställningskostnader uppstår. Studierna ger däremot inte underlag för att bedöma förslagen om allmän ekonomisk riskavlastning. Tillväxtanalys tar därför inte ställning till förslagens närmare utformning.

#### **Avsnitt 5.5 – Frågor kring bostadsbyggande**

Tillväxtanalys delar som sagts utredningens bedömning att bostadsförsörjningen kan vara en central flaskhals vid stora företagsetableringar och expansioner.

Tillväxtanalys vill uppmärksamma betydelsen av kommunal planberedskap vid större företagsetableringar och företagsexpansioner.

Tillgång till planlagd mark för såväl bostäder som verksamheter inom näringslivet är en viktig del av lokalsamhällets mottagningskapacitet, där den kommunala planberedskapen har en central roll. För expanderande företag eller stora nyetableringar kan behoven behöva lösas betydligt snabbare än vad den ordinarie fysiska planeringsprocessen kan hantera. En god planberedskap innebär därför inte enbart att

kommunen har ett tillräckligt antal detaljplaner, utan också att planerna är aktuella och motsvarar de behov som kan uppstå vid en större etablering eller expansion.

Rapport 2026:13 pekar på att aktuella detaljplaner för bostäder och industrimark är en återkommande del av lokalsamhällets mottagningskapacitet. Tillväxtanalys rekommenderar därför att möjligheterna utreds att inom aktualitetskraven i 3 kap. 23 § plan- och bygglagen inkludera en regelbunden politisk genomlysning av detaljplanernas status. Syftet är att förbättra kommunernas förutsättningar för strategisk tillväxtberedskap, framför allt vad gäller bostadsförsörjning och industrimark.

Tillväxtanalys anser att regeringen bör överväga att utreda denna fråga vidare. En sådan översyn skulle komplettera utredningens förslag genom att stärka kommunernas beredskap redan innan ett konkret etablerings- eller expansionsärende uppstår. Det är särskilt relevant eftersom stora investeringar ofta kräver korta ledtider samtidigt som framtagandet av nya detaljplaner kan vara tidskrävande.

#### **Avsnitt 5.6.1 – Tillväxtpott för infrastruktursatsningar vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner**

Stora investeringar präglas ofta av kortare tidsfönster än den ordinarie transportinfrastrukturplaneringen. Mindre, men kritiska, åtgärder kan därför behöva genomföras eller tidigareläggas för att en strategiskt viktig investering ska kunna realiseras.

Tillväxtanalys tidigare studier stödjer behovet av att i särskilda situationer kunna samordna och påskynda insatser inom bland annat väg och järnväg. Regeringens beslut om den nationella transportplanen för 2026–2037 visar att regeringen inom ramen för den nationella planeringen kan omprioritera och tidigarelägga infrastrukturåtgärder. Frågan är därför i första hand hur dessa möjligheter kan användas när en särskilt stor eller strategiskt viktig investering kräver snabb hantering. I sådana situationer kan regeringen behöva ge Trafikverket tydliga uppdrag om hur prioriterade åtgärder ska hanteras i planeringsprocessen. Tillväxtanalys tidigare studier har däremot inte utvärderat effekten av en särskild tillväxtpott som styrmedel. Myndigheten tar därför inte ställning till den föreslagna tillväxtpottens närmare utformning.

#### **Avslutande synpunkt – uppföljning och effektutvärdering**

Tillväxtanalys vill avslutningsvis framhålla att utvärderingsbarhet bör vara en integrerad del av utformningen av de nya styrmedlen.

Utredningen konstaterar att det är svårt att kvantifiera förslagets samhällsekonomiska effekter eftersom orsakskedjan mellan statliga insatser, kommunens agerande och företagets investeringsbeslut är komplex. Tillväxtanalys delar denna bedömning. Just därför behöver uppföljning och utvärdering planeras innan insatserna börjar genomföras. I ett sammanhållet system är det viktigt att insatserna planeras utifrån en tydlig programlogik

För respektive instrument bör regeringen så långt möjligt säkerställa att problemet och den förväntade verkningsmekanismen är tydligt formulerade, att mål och målgrupp är preciserade, att kriterier för urval och prioritering dokumenteras, att information om såväl beviljade som avslagna ansökningar bevaras, att relevanta utfallsdata id

Detta är särskilt viktigt för styrmedel där risken för dödvikt kan vara betydande, exempelvis stöd som syftar till att påverka flyttbeslut eller bostadsbyggande.

-----

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören. Föredragande har varit analytiker Sara Nordin. I ärendets handläggning har även avdelningschef Håkan Gadd medverkat.

Sverker Härd  
Generaldirektör

*Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser*

**Postadress:** Studentplan 3, 831 40 Östersund

Telefon: 010-447 44 00

E-post: [info@tillvaxtanalys.se](mailto:info@tillvaxtanalys.se)

Webb: [www.tillvaxtanalys.se](http://www.tillvaxtanalys.se)

Organisationsnummer: 202100-6164